

DIMITAR A. SEPETLIJEV: »STATISTIČKI METODI KONTROLE KVALITETA INDUSTRIJSKE PROIZVODNJE« SOFIJA, Tehnika, 1964. god. Str. 321.

Poslednjih godina razvoj industrijske proizvodnje dobio je veoma snažan zamah. Savremena industrijska preduzeća postepeno gube klasičan način proizvodnje i sve više koriste kvalitetnija sredstva za proizvodnju tako da se sve više umanjuje udeo živog rada u ostvarivanju proizvodnje, a izbacuje velika količina proizvoda.

Većina industrijskih preduzeća koristi serijski i masovni vid proizvodnje, pa se nužno javlja i potreba za kontrolom kvantiteta i kvaliteta ostvarene proizvodnje. Mada se kontrolom kvantiteta i kvaliteta proizvoda u industrijskim preduzećima bave mnogi stručnjaci, pri masovnom obimu proizvodnje utvrđivanje činjeničnog stanja kvantiteta i kvaliteta proizvodnje nije sasvim lak zadatak.

Raznovrsni su metodi kojim se postiže određena tačnost u kontroli kvantiteta i kvaliteta proizvoda i jedan od najsavremenijih metoda kontrole je statistički metod kontrole, koji je za kratak period vremena od 20 godina pokazao sva preimućstva i široko se primenjuje u kontroli industrijske proizvodnje.

Dok je literatura koja obrađuje naučne osnove ovog metoda veoma obimna, knjiga D. Sepetlijeva — »Statistički metodi kontrole kvaliteta industrijske proizvodnje« — jeste jedno od ređih, ali veoma značajnih dela, koje je posvećeno materiji iz oblasti primene statističkog metoda u kontroli kvaliteta industrijske proizvodnje. Već po svom naslovu ova knjiga ne može da ne privuče interes kako ekonomskih tako i tehničkih stručnjaka koji se bave problemom kontrole proizvodnje u industrijskim preduzećima.

Navedeno delo predstavlja opit, da se dá ekonomska osnova statističkog metoda kontrole, da se ukaže na moguće načine uvođenja ovog metoda kontrole u industrijska preduzeća, da se ilustruje ovaj metod kontrole kvaliteta (prijemna, operativna, itd.) a isto tako pokaže mogućnost primene i korišćenja u specijalnim eksperimentima.

Ovo delo pored predgovora sadrži šest glava i potrebne tablice, grafičke prikaze i korišćenu literaturu. Može se smatrati da je jedna veoma aktuelna i složena materija predstavljena sistematski i na jako dostupan način svim korisnicima kojima je namenjena. S obzirom na to da knjiga D. Sepetlijeva spada među početne radove iz oblasti

primene statističkog metoda kontrole kvantiteta i kvaliteta u industriji, smatramo da neće biti suviše detaljnije prikazati neka pitanja koja su tretirana u pojedinim glavama.

U prvoj glavi tretira se mogućnost primene matematičkih metoda u proučavanju određenih ekonomski problema. Veća pažnja je obraćena statističkom metodu kontrole kvaliteta i to gledano pod uglom istorijskog razvoja i korišćenja u visoko razvijenim kapitalističkim zemljama i SSSR-u. Ovde je obrađeno 7 tema, od kojih je veoma važna tema: »Korišćenje statističkog metoda kontrole kvaliteta u industriji u uslovima socijalističkog društva«. Sami naslovi obrađenih tema ukazuju na značaj tretirane materije, a teme su obrađene tako da sve skupa čine jednu celinu.

Autor je pravilno sistematizovao obrađivanu materiju tako da se izlaganja u svakoj temi logično nastavljaju na zaključke i analize izvučene iz prethodne teme.

U drugoj glavi autor obrađuje prethodno upotrebljavane metode kontrole kvaliteta u industriji iznoseći njihove pozitivne strane i nedostatke. On zatim tretira principe na kojima je izgrađen statistički metod kontrole kvaliteta kao i neophodnu organizaciju za pravilnu primenu ovog metoda (problem pripreme kontrolnog osoblja, obim i interval kontrolisanja itd.). I u ovoj glavi je obrađeno 7 tema, od kojih su veoma značajne: — »Organizacija statističke kontrole kvaliteta« i »Organizacija statističke kontrole kvaliteta u nekim stranim državama (SAD i SSSR).

Posebno su interesantno obrađena pitanja organizacije statističke kontrole kvaliteta, koja autor prikazuje na originalan način, sumirajući iskustva stečena u praksi organizacije statističke kontrole kvaliteta u drugim zemljama.

Treća glava — Statistički pokazatelji koji karakterišu kvalitet industrijske proizvodnje — sadrži 7 tema. U ovoj glavi autor pokazuje tehniku računanja statističkih pokazatelja koji karakterišu kvalitet industrijske proizvodnje i njihovo korisno poznavanje.

Veoma su vredni pažnje odrđeni primeri uzeti iz prakse, ali mu se može zameriti izvesna opširnost pri tretiranju pojedinih pokazatelja.

Četvrta glava — Prijemna statistička kontrola kvaliteta. Trgovački ugovori i ugovorni uslovi. Organizacija statističke kontrole kvaliteta — obuhvata 5 tema. U ovoj glavi autor na jedan originalan način izlaže principe na osnovu kojih se izgrađuje prijemna statistička kontrola kvaliteta, kao i mogućnosti za primenu i organizaciju primene ovog metoda.

Loša strana tretiranja pojedinih tema je što se autor malo zadržava na određenim pitanjima koja imaju veliku praktičnu primenu pri kontroli prijema kvaliteta određenih količina, kao npr. metod dvostrukog uzimanja uzoraka, metod višestrukog uzimanja uzoraka i sl.

Peta glava — Operativna statistička kontrola kvaliteta. Grafičko predstavljanje dobijenih rezultata. Kontrolne karte — obuhvata 9 tema. U ovim temama autor pokazuje principe na kojima se temelji operativna statistička kontrola kvaliteta, kao i organizaciju primene ovakve vrste kontrole. Autor na primerima iz prakse temeljito pokazuje na-

čin računanja pojedinih parametara kontrolnih karti i daje sugestije za njihovo pravilno primenjanje u kontroli kvaliteta proizvodnih procesa industrijskih preduzeća.

No i pored pravilnog tretiranja pojedinih pitanja, može mu se zameriti što izvesne vrste kontrolnih karata objašnjava dosta površno, kao npr. O — kontrolnu kartu, G — kontrolnu kartu (str. 197—98).

U šestoj glavi su obrađena pitanja primene statističkog metoda pri eksperimentalnim proučavanjima u industriji, kao varijaciona, korelaciona i neke druge forme analize. U ovoj glavi se tretira jedan širi uvid u mogućnost primene statističkog metoda pri eksperimentalnim proučavanjima, a sa ciljem da se takva proučavanja sistematizuju i primene pri kontroli kvaliteta proizvodnje u industriji.

Treba navesti reči autora koji kaže za ovu glavu: »Treba znati da obavljanje eksperimenta ne predstavlja samo sebi cilj, već se izvodi sa ciljem da se dobiju informacije koje će pomoći pri praktičnim proučavanjima. Dobijanje pak naučnih informacija, pomoću kojih mogu da budu izgrađeni pravilni zaključci, moguće je jedino ako neophodni podaci budu sabrani po strogo određenim merilima i budu određeni pomoću odgovarajućih statističkih metoda. Što se tiče mogućnosti na kojima se naučno izgrađuje eksperimentalno proučavanje, treba da se zna da je u sadašnjoj praksi standardizovana grupa šema koje mogu da budu korišćene za rešavanje najrazličitijih problema... Svaka matematičko-statistička šema kontrole ima stvarni, a ne formalni smisao kao sredstvo za proučavanje samo tada kada se vodi računa o značaju kontrole kvaliteta odgovarajuće industrijske proizvodnje«. (Str. 201).

Gradivo ove glave je prilično uopšteno, ali je ilustrovano određenim praktičnim primerima tako da je pristupačno svim korisnicima pa i onim koji ne raspolažu određenim znanjima iz oblasti matematike. Treba autoru zameriti što je ovako važna materija prilično uopštena i nije joj data ona težina koju ova materija zaslužuje.

Autor se, očigledno, opredelio za širi izbor metoda kontrole kvaliteta u industriji. On je dosledno kroz čitavu knjigu nastojao da uz pomoć najelementarnije matematike metod statističke kontrole kvaliteta proizvodnje objasni na raznovrsnim dobro odabranim primerima iz prakse preduzeća. Ovo je veoma važna činjenica za ocenu značaja, uloge i široke mogućnosti primene statističkog metoda u kontroli kvantiteta i kvaliteta u industrijskim preduzećima.

Jedna od bitnih karakteristika ove knjige je izvanredna sistematičnost i jasnoća u izlaganju inače dosta složene i nedovoljno obrađivane materije.

Mada se autoru ove knjige mogu učiniti i neke primedbe na preciznost pojedinih pojmova, upotrebu termina i sl., knjiga D. Sepetlijeva zaslužuje punu pažnju sa praktično-analičkog gledišta. Ona predstavlja nov prilog stručnoj statističkoj literaturi i utoliko je danas aktuelnija što naše privredne organizacije sve više pokazuju interesovanje za primenu i korišćenje statističkih metoda u kontroli kvantiteta i kvaliteta proizvodnje.

Inače, knjiga je pisana jasnim i tečnim stilom što posebno omogućuje studiranje obrađenih tema. Sistematizacija tema je logična, a materija je izložena znalački i stručno.

Vrednost ovog dela je nesumnjiva i zato smo slobodni da ga preporučimo svima koje se bave problemom kontrole kvaliteta proizvodnje u industriji, a naročito onim stručnjacima u industrijskim preduzećima koje se bave kontrolom kvaliteta proizvodnih procesa.

Ovo se delo može koristiti i na izvornom jeziku, s obzirom na to da je bugarski jezik slovenski jezik, a prava bi korist bila da se ovo delo prevede na neki od jugoslovenskih jezika.

Ljubisav D. Danković
asistent Pravno-ekonomskog
fakulteta u Nišu

